FRA

UNIVERSITETSDIREKTØREN

FREMLEGGSNOTAT

Møtesaksnr.:

Møtedato: 2. mars 2010

Notatdato.: 15. februar 2010

Arkivsaksnr: 2008/3672

Saksbehandler: Bjørn Haugstad

TIL

UNIVERSITETSSTYRET

Sammenslåing av Birkeland Innovasjon AS og Medinnova AS

Det foreslås at universitetsstyret gir sin tilsutning til sammenslåing av UiOs heleide kommersialiseringsselskap (Technology Transfer Office – TTO) Birkeland Innovasjon AS med Medinnova AS, som er kommersialiseringsselskap for Helse Sør-Øst RHF/ Oslo Universitetssykehus. Dette som ledd i å styrke UiOs innovasjonsaktivitet. På noe sikt vil fusjon være naturlig.

En utredning utført på bestilling fra styrene for de to selskapene viser potensial for betydelige gevinster i form av stordriftsfordeler, økt kompetanse i selskapet, tettere markedskontakt og ikke minst bedre oppfølging av eierinstitusjonenes brukere. Nærmere 40 prosent av Birkelands prosjekter involverer personer som har tilsettingsforhold både ved UiO og OUS.

Birkeland Innovasjon AS har også en betydelig prosjektporteføljе generert fra andre fagmiljøer ved UiO. Det er presisert fra UiOs side at det er en forutsetning at et sammenslått selskap også skal betjene disse miljøene slik Birkeland Innovasjon gjør i dag.

Saken er meget grundig utredet av de to selskapene. Juridiske problemstillinger erutredet av Advokatfirmaet Hjort, mens verdivurderinger er foretatt av DHT Corporate services AS. En sammenslåing har god oppslutning blant medarbeiderne i de berørte selskapene, er lenge etterlyst av forskere med tilknytning til både UiO og OUS, og vedtatt anbefalt av styrene for begge selskap. Videre må en sammenslåing anses å være i tråd med politiske signaler, blant annet gjennom oppfølging av evalueringen av Forskningsrådets FORNY-program, om sterkere konsentrasjon blant kommersialiseringsaktører og TTOer.

Universitetsstyret anbefales derfor å gi sin tilslutning til konklusjonene i vedlagte rapport fra en felles arbeidsgruppe mellom UiO og HSØ/ OUS. De viktigste elementene er at det opprettes et holdingsselskap som eies av UiO og OUS med halvparten hver og som så tar over eierskapet til Medinnova AS og Birkeland Innovasjon AS. Selskapet organiseres som én organisasjon, rektor gis fullmakt til å fremforhandle aksjonæravtale mellom UiO og OUS, og UiO viderefører kjøp av tjenester på samme nivå som i dag (9 mill. kroner årlig.)

Bakgrunn og historikk

Universitetet i Oslo har betydelig samarbeid med Helse Sør-Øst, særlig Oslo Universitetsykehus, innen universitetets alle tre kjerneoppgaver utdanning, forskning og formidling. UiO har over noen tid erkjent at arbeidet med kommersialisering av forskningsresultater, som i dag skjer gjennom de heleide selskapene Birkeland Innovasjon (UiO) og Medinnova (OUS/ HSØ), kan styrkes gjennom tettere samarbeid. Birkeland og Medinnova har betydelig overlapp i hvilke miljøer de betjener, blant annet på grunn av dobbeltansettelser ved UiO og OUS.

Som ledd i å styrke samarbeidet vedtok universitetsstyret 16. desember 2008 følgende: " Universitetsdirektøren setter i gang arbeidet med å se nærmere på muligheten for et tettere samarbeid mellom kommersialiseringsaktørene Birkeland Innovasjon AS, Forskningsparken AS og Medinnova, herunder muligheten for sammenslåing av forannevnte TTOer."

Daværende rektor Geir Ellingsrud og universitetsdirektøren tok i brev av 15. mai 2009 initiativ "til dialog om styrket og mer samordnet innovasjonssamarbeid mellom Universitetet i Oslo og Helse Sør-Øst".

Universitetsstyret fattet 24. juni 2009 (V-sak 11, saksnr. 2009/ 10188) følgende vedtak: "Universitetsdirektøren fortsetter arbeidet med å vurdere muligheten for sammenslåing av Birkeland Innovasjon og Medinnova AS, eventuelt nærmere samarbeid mellom selskapene."

Styrene for Birkeland Innovasjon og Medinnova nedsatte 25. juni 2009 en felles arbeidsgruppe ledet av administrerende direktør i Birkeland, Jostein Dalland, til å utrede modeller for tettere samarbeid mellom Birkeland og Medinnova, herunder sammenslåing. Arbeidsgruppen avga sin rapport 7. september 2009, med følgende anbefaling:

> Arbeidsgruppen anbefaler en sammenslåing av Medinnova og Birkeland Innovasjon da dette vil gi vesentlige gevinster i arbeidet med å fremme innovasjon ved Helse Sør-Øst RHF og Universitetet i Oslo.
>
> En sammenslått virksomhet vil bli den ledende TTO aktøren for regionen, åpne for bredere og tettere næringslivsrelasjoner, samt ha gode forutsetninger for å hevde seg internasjonalt

I brev av 19. oktober 2009 sendte HSØ ved administrerende direktør Bente Mikkelsen et brev til UiO med "anmodning om deltagelse i arbeidsgruppe for å utrede samordning, herunder fusjon mellom Birkeland Innovasjon og Medinnova". I svarbrev av 19. november 2009 meddeles at følgende personer oppnevnes fra UiO:

- Bjørn Haugstad, Forskningsdirektør
- Ingrid Sogner, nestleder i forskningsadministrativ avdeling,
- Inger Stray Lien, spesialrådgiver, styreleder for Birkeland Innovasjon AS
- Hans Petter Graver, dekanus for Det juridiske fakultet,
- Ludvig Sollid, Senter for immunregulering, Det medisinske fakultet,

Mandat for gruppens arbeid er gjengitt i rapporten. Gruppen avga sin innstilling 1. februar 2010.

Sentrale problemstillinger

Sentrale problemstillinger som har vært vurdert i utvalgets arbeid er fordeling av eierskapet til det sammenslåtte selskapet, transaksjonsmodell, finansiering av selskapet (kjerneaktiviteten i et TTO er realistisk sett et underskuddsforetak i mange år etter etablering), aktivitetsområder for selskapet, styresammensetning, samt prinsipper for eierstyring, herunder generelle føringer for selskapets drift. Disse er utdypet i arbeidsgruppens rapport.

En hovedkonklusjon er at alle sentrale problemstillinger er løst i tråd med UiOs primære standpunkter. Særskilt nevnes at UiO og OUS får lik eierandel i det sammenslåtte selskapet. Videre får selskapet en helhetlig organisering (en transaksjonsmodell med holdingselskap er ikke til hinder for at selskapet organiseres som én organisasjon). Eksisterende modeller for finansiering av Birkeland og Medinnova videreføres i det sammenslåtte selskapet.

Medinnova har en noe bredere aktivitetsportefølje enn Birkeland, gjennom å forvalte forskningsfond og samarbeidskontrakter med kommersielle partnere på vegne av OUS og etter hvert HSØ. Arbeidsgruppen har konkludert med å anbefale at UiO vurderer om det er hensiktsmessig å la det sammenslåtte selskapet utføre lignende aktiviteter for UiO.

Selve transaksjonen utløser et midlertidig likviditetsbehov på ca 20 mill kroner, som er salgsverdi for hvert av selskapene basert på anbefaling fra arbeidsgruppen som utredet saken for styrene i Birkeland Innovasjon og Medinnova. Selve transaksjonen gjennomføres ved at OUS og UiO oppretter et felles holdingselskap som så kjøper Birkeland og Medinnova. For UiOs del vil midlene som tilføres holdingselskapet kunne hentes fra ubunden oppspart virksomhetskapital (9,3 mill kroner pr. 31.12.09) og Tøyenfondet. Den vil tilbakeføres ved salg av Birkeland Innovasjon, fratrukket transaksjonskostnader i størrelsesorden 100 tusen kroner. Beløpet som hentes fra Tøyenfondet overstiger 10 mill kroner, og må i henhold til regelverket for Tøyenfondet (§4) godkjennes av universitetsstyret og deretter forelegges Kunnskapsdepartementet.

Rapportens enstemmige hovedkonklusjon er som følger:

> Arbeidsgruppen anbefaler en sammenslåing av Medinnova og Birkeland under et holdingselskap eiet 50/50 av hhv Universitetet i Oslo og Oslo universitetssykehus. Aksjeselskap anbefales som organisasjonsmodell. Selskapets styre anbefales sammensatt av to representanter fra hver av eierne, og tre eksterne som oppnevnes felles, hvorav en er styrets leder. Styret bør ha kompetanse innen selskapets hovedområder.
>
> Arbeidsgruppen anbefaler at Selskapet får førsterett på kommersialisering av innovasjoner for både Universitetet i Oslo og for alle foretak i Helse Sør-Øst, og at

dette arbeidet prioriteres etter vanlige, forretningsmessige prinsipper. Videre anbefales at Selskapet får førsterett for forvaltning av forskningsfond og samarbeidsavtaler med industri for alle foretak i Helse Sør-Øst.

Eierne anbefales å inngå en aksjonæravtale som regulerer de vesentlige prinsipper for driften av Selskapet, og for samarbeidet mellom eierne. Det anbefales at denne kommer raskt på plass.

Selskapet vil få en asymmetrisk oppdragsportefølje fra sine to eiere. Tilleggsaktiviteten fra sykehusene genererer et overskudd som anvendes til økt aktivitet på innovasjonssiden, mens Universitetet i Oslo for tiden kjøper tjenester for et sammenlignbart beløp. Arbeidsgruppen anbefaler at eierne utvikler en aksjonæravtale som fastslår at den ene eier ikke på urimelig måte skal subsidiere aktivitetene relatert til den andre eier, samtidig som eierne er solidarisk ansvarlige for så vel underskudd som overskudd av driften i Selskapet basert på vanlige, forretningsmessige prinsipper. Universitetet i Oslo forplikter seg til fortsatt kjøp av tjenester fra Selskapet for et minimum av MNOK 9 pr. år. Arbeidsgruppen anbefaler videre at aksjonæravtalen regulerer forutsetningen om Selskapets regionale ansvar for Helse Sør-Øst.

Styringsmodellen forutsetter i.h.t. aksjeloven at alle saker av vesentlig betydning for eiernes forhold bringes opp til Generalforsamlingen, og Arbeidsgruppen anbefaler dessuten at dette reguleres i aksjonæravtalen.

Arbeidsgruppen anbefaler at den nåværende avtale med BMI reforhandles, og at Selskapet videreutvikler et bredere nettverk mot potensielle investormiljøer.

Arbeidsgruppen anbefaler videre at Selskapet videreutvikler samarbeidet mot Innomed basert på den basis som er utviklet i Medinnova.

For å sikre forutsigbarhet og stabilitet mellom eierne og mellom eierne og selskapet, foreslår arbeidsgruppen at det utarbeides en aksjonæravtale mellom eierne og forretningsavtaler mellom selskapet og selskapets eiere. Omtalen av aksjonæravtale i rapporten er gjengitt nedenfor:

Gruppen vil anbefale at formål og mål bl.a. fastsettes i en aksjonæravtale med elementer som er begrunnet på ulike steder i denne rapporten:

- Sammenslåingsmodellen med formål å etablere en full fusjon på noe lenger sikt
- Eiernes styringskrav
- Styrets sammensetning og kompetanse (se pkt. 5.3.3.1)
- Prinsipielle og vesentlige saker forelegges eierne (se pkt.5.3.3.1)
- Eierne i Selskapet som solidarisk ansvarlige overfor hverandre hva gjelder både de tap og de gevinster selskapet måtte få, uten å ta hensyn til hos hvem av eierne en innovasjon hadde sitt opphav. (se pkt 5.4.)
- At den ene eier ikke på urimelig måte skal subsidiere den andre eier (se pkt. 5.4.)
- At Selskapet får frihet til å prioritere sine oppdrag slik at Selskapet blir handlekraftig på vanlige, forretningsmessige prinsipper. (se pkt. 5.4. og 5.7).

- At Selskapet får fortrinnsrett til kommersialisering av innovasjoner, industri-samarbeidsavtaler og fondsforvaltning for forskning på vegne av Oslo universitets-sykehus og de øvrige foretak i Helse Sør-øst RHF. (se pkt. 5.6. og 5.7.
- At Selskapet får fortrinnsrett til å forestå kommersialisering av innovasjoner på vegne av Universitetet i Oslo, og at Universitetet i Oslo setter i gang en prosess for å vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig å overføre andre oppgaver til Selskapet, slik at oppdragsporteføljen for eierne blir mer symmetrisk. (se pkt. 5.4.og 5.6.)
- At Universitetet forplikter seg til kjøp av tjenester for minimum MNOK 9 pr. år (se pkt. 5.4.)
- At Selskapet skal ha maksimalt 20% virksomhet rettet mot oppdrag som ikke kommer fra eierne eller foretak i Helse Sør-Øst RHF. (se pkt. 5.3.2.1.)
- At Selskapet viderefører det nåværende samarbeid Medinnova har med InnoMed.(se pkt. 5.9)
- At eierne skal ha en ambisjon om å øke sitt engasjement innen innovasjon
- At Selskapet anvender brukerevalueringer overfor de enheter det skal betjene som et av flere styringsverktøy.

Konklusjon og tilrådning

Det er godtgjort at en sammenslåing av Birkeland Innovasjon AS og Medinnova AS kan utløse betydelige gevinster i form av stordriftsfordeler, økt kompetanse i selskapet, tettere markedskontakt og ikke minst bedre oppfølging av eierinstitusjonenes brukere. Det tilrås derfor at styret gir sin tilsutning til at:

1. UiO oppretter sammen med OUS et holdingselskap som deretter gjennom oppkjøp overtar eierskapet av Birkeland Innovasjon AS og Medinnova AS, hvor UiO og OUS eier halvparten hver av holdingsselskapet. Styret tar den anslåtte salgsverdi på 20 mill kroner for Birkeland Innovasjon AS til etterretning.
2. Styret gir Rektor fullmakt til å fremforhandle og inngå aksjonæravtale med OUS som regulerer forhold som nevnt over.
3. Styret legger til grunn at UiO viderefører nivået på kjøp av tjenester fra det sammenslåtte selskapet, dvs 9 mill kroner årlig.
4. Styret godkjenner at nødvendig kapital for gjennomføring av transaksjonen hentes fra ubundet opparbeidet virksomhetskapital og Tøyenfondet, og deretter tilbakeføres når transaksjonen er gjennomført

Vedlegg:

- Rapport fra felles arbeidsgruppe om sammenslåing: Medinnova-Birkeland final 01022010
- Utredning om modeller for sammenslåing: Vedl. 2 Modeller sammenslåing, Hjort utredning
- Verdivurderinger av selskapene: Vedl.3 Verdi bytteforhold DHT utredning
- Beslutningsnotat til styrene i de to selskapene: Vedl.4. Styrenes beslutningsnotat
- Utredning om egenregimodell fra Wikborg Rein: Vedl.5 Egenregi W&R utreding